Kuulemisessa sovitulla tavalla täydennän kirjallista lausuntoamme kuulemisessa esitetyn kysymyksen ja antamani vastauksen pohjalta. En ole pyrkinyt tässä toisintamaan sanomaani sanatarkasti, vaan säilyttämään vastaukseni perusajatukset.

Tuomioistuinlaitoksen ICT-menot ovat nousseet muutamassa vuodessa noin 40 miljoonaan euroon vuodessa. Noin puolet näistä menoista aiheutuu Valtorin erilaisten palveluiden käyttämisestä. Osa Valtorin palveluiden kasvaneista kuluista selittyy tuomioistuinlaitoksen henkilöstömäärän kasvamisella, koska jokainen lisähenkilö tarvitsee työskentelyä varten esimerkiksi työaseman ja puhelimen. Merkittävä osa kuluista syntyy kuitenkin muista kuin henkilösidonnaisista palveluista. Valtori-kuluissa ovat mukana esimerkiksi tietojärjestelmien palvelinkulut sekä oikeussalien tekniikka (etäyhteydet, ääni- ja esitystekniikka jne). Tuomioistuinlaitoksen näkökulmasta näiden palveluiden ja niistä aiheutuvien kulujen ohjaus ja hallinta on varsin haastavaa, koska Valtori tuottaa palveluita oman palvelukonseptinsa mukaisesti koko valtionhallinnolle ja palveluiden hankkiminen tuomioistuinlaitokselle pohjautuu Oikeusrekisterikeskuksen ja Valtorin väliseen sopimukseen. Tuomioistuinlaitos ei siten ole edes suoraan Valtorin sopimuskumppani. Lisäongelman muodostaa Valtorin laskutuksen jälkijättöisyys, eli kalenterivuoden lähestyessä loppuaan Valtorilta saadaan suuria laskuja, joiden perusteisiin ei siinä vaiheessa ole enää mitään mahdollisuutta vaikuttaa.

Tuomioistuinlaitoksen ICT-menojen toinen puoli kuluu Oikeusrekisterikeskuksen ylläpidossa ja kehityksessä olevien järjestelmien kuluista. Nämä kulut voidaan taas jakaa karkeasti puoliksi niin, että neljännes kokonaiskuluista aiheutuu järjestelmien ylläpitämisestä ja ylläpitokehittämisestä, eli siitä, että järjestelmiä pidetään käyttökunnossa. Toinen neljännes aiheutuu järjestelmien uus- ja jatkokehittämisestä. Tuomioistuinlaitoksen vaikutusmahdollisuudet ovat suurimmillaan tämän viimeisen neljänneksen kohdalla. Meillä on *teoriassa* mahdollisuus ajaa uus- ja jatkokehittäminen kokonaan alas, jolloin järjestelmiä käytettäisiin sellaisena kuin ne nyt ovat. Näin voitaisiin säästää noin neljännes ICT-menoista. Käytännössä tämä mahdollisuus on puhtaasti teoreettinen ja lopulta se tuottaisi säästöjen sijasta vain lisää kuluja. Uus- ja jatkokehittäminen on välttämätön edellytys yhtäältä sille, että vanhat järjestelmät saadaan poistettua käytöstä ja niistä aiheutuvat kulut ajettua alas. Toisaalta AIPA- ja HAIPA-järjestelmien toiminnalliset puutteet ja toimintahäiriöt vähentävät olennaisella tavalla tuomioistuinlaitoksen henkilöstön työskentelyn tehokkuutta. Näistä syistä on selvää, että esimerkiksi AIPA-järjestelmän voimakasta kehittämistä on välttämätöntä ja taloudellisesti järkevää jatkaa myös seuraavina vuosina. Muutoin on mahdotonta suoriutua tuomioistuinlaitoksen tehtävistä nykyistä pienemmillä henkilömäärällä.

Erityisesti AIPA-järjestelmään liittyneistä kustannusylityksistä, muista haasteista sekä järjestelmälle asetetuista odotuksista voidaan todeta, että ongelmien syytä juontavat juurensa noin viidentoista vuoden taakse. Silloin käynnistettiin hanke syyttäjälaitoksen ja yleisten tuomioistuimien toiminnan digitalisoimiseksi, eikä tuolloin ei onnistuttu hahmottamaan tulevan tehtävän laajuutta ja monimutkaisuutta. Hankkeen valmistelu tehtiin epäilemättä niin hyvin kuin osattiin, mutta tästä huolimatta epäonnistuttiin sen ennakoinnissa, millaisia vaikeuksia lukuisten vanhojen järjestelmien korvaaminen yhdellä uudella järjestelmällä tulee kohtaamaan. Tämä johti siihen, että hankkeen laajuus ja tarvittava rahoitus aliarvioitiin; myöhemmin hankkeen aikana alkuperäinen

budjetti noin kaksinkertaistui. Jälkikäteen on myös nähtävissä, että hanketta varten perustetun hankeorganisaation ja Oikeusrekisterikeskuksen kokemus ja osaaminen ei ollut riittävää tällaisen hankkeen onnistuneeseen läpivientiin. Samalla on todettava, että hankkeen aikana tai sen jälkeen vuositasolla ei tapahtunut ainakaan merkittäviä budjettiylityksiä, vaan työtä on tehty suunnitelmien mukaan ja kustannuksilla, jotka ovat olleet lyhyellä tähtäimellä ennakoitavissa. Kokonaisuutena AIPA-järjestelmän rakentaminen on kuitenkin tullut maksamaan olennaisesti enemmän kuin hanketta käynnistettäessä arvioitiin ja järjestelmä tulee vaatimaan lähivuosina vielä merkittävää kehittämistä, jotta se palvelee tarkoitustaan syyttäjälaitoksen ja yleisten tuomioistuimien käytössä.

Ystävällisin terveisin, Med vänliga hälsningar, With kind regards

Pasi Kumpula
Ylijohtaja | Överdirektör | Director-General

Tuomioistuinvirasto | Domstolsverket | The National Courts Administration of Finland
PL 100, 00085 Tuomioistuinvirasto | PO Box 100, FI-00085 National Courts Administration
Silkkitehtaantie 5C, Vantaa